

אוצר הארץ תשע"ה

מתבקים את הארץ שלנו

שומרים שמיטה
למהדרין

אוצר
הארץ

שמיטה ישראלית למהדרין

כפר דרום ת"ז - שבי דרום

אוצר בי"ד - דרך המלך של ההלכה

שנת שמיטה היא שנת הדדיות בין רבדי החברה השונים. המגזר החקלאי משמיט את פרותיו והמגזר העירוני את הלוואותיו. החקלאי עמל קשה לספק לנו מזון ומתמודד כל הזמן עם פגעים שונים, פגעי טבע ואדם, ועם התנודות של המחירים בשוק. שנת השמיטה באה לשחרר אותו, לפחות שנה אחת, מדאגותיו. הוא יפקיר לנו את תוצרתו שעמל עליה לגדלה ולקוטפה ואנו נשלם לו משכורת קבועה, שאינה תלויה בשום גורם אחר.

החקלאי הוא שליח ציבור של כולנו לשמור את אדמותינו בספר (הן של כולנו!) ואנו מעריכים אותו ומפצים אותו על כך. הוא שומר על ביטחוננו וסופג עבורנו את החיצים המיועדים לפגוע בכולנו. הוא מקיים עבורנו את מצוות ישוב הארץ לאורכה ולרוחבה, ולכן חובתנו לשלם את משכורתו נאמנה, לפחות בשנת השמיטה.

זו שנה שעלינו לחוש בפועל שכולנו ערבים זה לזה. שנה של עין יפה ולב פתוח. כולנו אחראים לכך שארצנו תשבות בשנת השמיטה. "ושבתה הארץ שבת לה". אולם על מנת שהאדמה תושבת כהלכה עלינו להיות שותפים לחקלאים בהשבתת הארץ. עלינו לראות בהם את שליחינו לשמור על קדושת הארץ ולהשבייתה. בדרך זו, שבה החקלאים חשים בעליל שהם שליחינו, גם אנו מקיימים בעצמנו את מצות השמיטה. שלוחו של אדם כמותו.

גם הראי"ה קוק וגם החזון-איש ראו בדרך זו של אוצר בי"ד את דרך המלך המועדפת ע"י התורה. דרכים אחרות, אומנם מוכרות בהלכה בשעת הדחק, אולם הן רק עוקפות את המצוה ועונות על השאלה "מה נאכל בשנה השביעית?" אולם אין בהם קיום מצוה בצורה חיובית, הלכה למעשה. בענפים רבים של החקלאות ניתן לקיים את המצוה בצורה חיובית ולכן מן הראוי ללכת לכתחילה בדרך זו עד כמה שאפשר, ועל כך שוקד אוצר הארץ.

לכן ראוי לכל אדם מישראל, המעוניין להיות שותף למצות השמיטה, ולעודד חקלאות ישראלית שומרת שמיטה ברחבי הארץ, להימנות על אוצר הארץ. אתה אחד ושמן אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד - בארץ!

הרב יעקב אריאל

דגלי אוצר הארץ

עם ישראל חלם דורות על שיבת ציון, לראות את הרי ישראל הנותנים פריים לבניה בונים, ולאכול מפירותיה הקדושים. בשנה השביעית מתווספת לקדושת הארץ גם קדושת שביעית המיוחדת לשבת לד'. והייתה שבת הארץ לכם לאכלה. אכילת פירות וירקות הקדושים בקדושת שביעית יכולה להביא כל יחיד מישראל, אפילו שאינו חקלאי, לטעום את טעמה של שביעית. אדם שבמשך שנה שלמה יאכל פירות וירקות הקדושים בקדושת שביעית, ביתו יהיה חופף קדושה בכל השנה, האווירה הביתית תהא ספוגת קדושת שביעית. סביר להניח שכל יהודי שבמשך שנת השמיטה שיצרוך פירות נכרים, לא יעבור על איסורים, אבל תעבור עליו שנת שמיטה ללא הפנמת קדושת שביעית. על כן, אם חפצים אנו להוספת קדושה וטהרה עלינו להשתדל לאכול ירקות ופירות הקדושים בקדושת שביעית.

במשך כל שנות השנה כל יהודי דואג לנחלתו ופרנסתו, טרוד בעבודתו ועיסוקיו. בשנת השמיטה עיקר המעמסה היא על החקלאים, שהם גיבורי כוח עושי דברו לשמוע בקול דברו של הקב"ה. עלינו לסייע בידם מתוך שמחה והכרת תודה. על כן עלינו להשתדל להרבות קנייה של תוצרת שומרי שביעית, הנוהגים בפירותיהם בדרכה של תורה.

מתוך עקרונות אלו אוצר הארץ חרת על דגלו מספר דגלים:

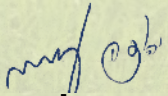
א. לחזק ידי החקלאים שומרי תורה ומצוות, שהם "גיבורי כוח עושי דברו". רואים את שדותיהם הפקר ומאמינים בחי עולמים. הגידול בשדות חקלאים אלו הוא על פי הוראות בית דין והתשלום הוא על פי הוראתם.

ב. הצרכנים והחקלאים מחוברים כאחד. ככל שתגבר הדרישה לתוצרת הקדושה בקדושת שביעית כן יחזקו החקלאים שרוצים לשמור שמיטה באדמותיהם, ולפעול במסגרות אוצרות בית דין.

ג. אוצר הארץ ישתדל לספק תוצרת הקדושה בקדושת שביעית, כדי שישראל יוכלו ליהנות מפירות הקדושים בקדושת ארץ ישראל.

ד. כשלא תתאפשר אספקת ירקות הקדושים בקדושת שביעית, אוצר הארץ תשווק תוצרת יהודית ונוכל לקיים את דברי התורה "וחי אחיך עמך". בקניה באוצר הארץ אנו מחזקים חקלאים יהודים המגדלים תוצרת יהודית כשרה למהדרין, ובייחוד חקלאים שמיישבים ומפריחים את השממה בגבולות עולי מצרים (נגב מערבי).

נתאחד כולנו במנמת חיזוק החקלאים היהודים, ובאכילת פירות וירקות קדושים. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

הרב יהודה הלוי עמיחי

בשמיטה הזו דואגים לחקלאות עברית

קל לעקוף את מצוות השמיטה. יש כאלה שמסתפקים בהיתר המכירה, יש כאלה שקונים סחורה ערבית ומפסידיים את הרוח של מצוות השמיטה. אנחנו באוצר הארץ לקחנו על עצמנו לשמור שמיטה למהדרין. לא נעקוף אותה בשום דרך ולא נוותר על טיפוח, עידוד ופיתוח החקלאות העברית.

איך אנחנו עושים את זה?

א. ירקות שנקטפו בשמיטה: במהלך השנה הזו, השנה הששית לשמיטה, אנו רוכשים ירקות ממשקים יהודיים ומאחסנים את התוצרת באופנים שונים. מבחינה הלכתית יש לתוצרת הזו עדיפות היות ואין בהם כלל זיקה כלשהי למלאכות שביעית. יש לציין שכך נהגו באוצר בית דין שמוזכר בדברי חז"ל עפ"י אחד מגדולי פרשני הירושלמי (רש"ס שביעית פ"ט ה"ה סוף ד"ה חזור וזכי ביה). מעבר להידור ההלכתי אנו מעודדים את החקלאים בישראל להגביר את הייצור, כל עוד הדבר מותר על פי ההלכה.

ב. מצעים מנותקים בחממות: זו אחת הדרכים המקוריות שלנו לייצור חקלאי במהלך שנת השמיטה. במסגרת שיטה זו אנו מגדלים ירקות בתוך חממות סגורות, בעציץ אטום שאינו נקוב, המונח מעל משטח אטום, ללא מגע ישיר עם האדמה. מבחינה הלכתית, דרך זו מבוססת על צירוף יחד של שתי קולות: **א.** על דעת המתירים לזרוע בשמיטה בימינו בקרקע גמורה הנמצאת בתוך מבנה. לדעתם ניתן להקל בשאלה זו כיוון שדיני שביעית בימינו הם מדברי חכמים (עפ"י פאת השולחן סי' כ ס"ק נב, ועוד פוסקים).

ב. על כך שזריעה בעציץ נקוב הנמצא מחוץ למבנה איסורה מדרבנן. לפיכך צירוף של שני הדברים מותר לכתחילה. הפתרון הזה מאפשר לנו להגביר ייצור של ירקות מסויימים אצל מגדלים יהודים דווקא במהלך שנת השמיטה ולא להסתמך על תוצרת נוכרית.

ג. פירות וירקות הקדושים בקדושת שביעית: מדובר בפירות המטעים שיתחילו לצמוח במשך שנת השמיטה וייקטפו במשך השמיטה או בחורף תשע"ו. עפ"י אותו עיקרון תהיה אספקה של ירקות מזריעת ששית שייקטפו בשביעית, בהסתמך על הדעה המקובלת בהלכה, שירקות שהתחילו לצמוח

בששית ונקטפו בשביעית, הם מותרים באכילה אך יש לנהוג בהם קדושת שביעית (עפ"י ר"ש משאנץ שביעית פ"ט מ"א ד"ה כל הסיפחין, חזו"א שביעית סי' ט ס"ק א, שבת הארץ פ"ד ה"ג אות ב הע' 11, ילקוט יוסף שביעית פכ"ג הע' יד, בשם הראשל"צ הגר"ע יוסף זצ"ל, מעדני ארץ שביעית הוספות סי' י, יא, וכך שמענו הראשל"צ הגר"מ אליהו זצ"ל).

חשוב לציין: החקלאים שיגדלו ירקות ופירות שקדושים בקדושת שביעית יהיו שלוחי בית-דין מתחילת הגידול עד סופו, וכן כל העוסקים באספקה של היבולים הנ"ל, החל מהמטעים והשדות עד לקבלתו ע"י הצרכנים, תיעשה ע"י שלוחי בית-דין של אוצר הארץ, בהתאם למגבלות ההלכתיות שקיימות בתוצרת הקדושה בקדושת שביעית. כמו כן גם אכילת הפירות צריכה להיות בהתאם לדיני קדושת שביעית (ראה בהרחבה במאמרינו היסודות ההלכתיים של אוצר בית-דין ספר "התורה והארץ" ח"ו עמ' 389-422).

ד. ירקות מגידולי הערבה בתוספת היתר מכירה לחומרה: הערבה אמנם נכללת בגבולות ההבטחה לאברהם אבינו בכרית בין הבתרים, אך לגבי מצוות התלויות בארץ קיימת מחלוקת במפרשים ובפוסקים אם היא נתקדשה אי-פעם. עפ"י הכרעת הרבנות הראשית לישראל מאז קום המדינה מקיימים שם את המצוות התלויות בארץ (עפ"י הרב יחיאל מיכל טיקוצ'ינסקי ספר ארץ ישראל עמ' לד-לה, ועמ' פב-פד; הרה"ג צבי פסח פרנק זצ"ל, הרה"ג עובדיה הדאיה זצ"ל שו"ת ישכיל עבדי ח"ו סי' ב; והרב אליעזר וולדברג זצ"ל בשו"ת ציץ אליעזר ח"ג סי' כג). לכן, אנו משתמשים בתוצרת הזו בתוספת היתר מכירה לחומרה. כך אנו יוצאים ידי חובת כל השיטות וכך אנו מחזקים את חקלאי הערבה ומספקים את הגידולים שלהם במהלך שנת השמיטה.

ה. ירקות מעוטף עזה והנגב המערבי כולל היתר מכירה לחומרה:

בנגב המערבי, אזור שנמצא מדרום מערב לאשקלון, התיישבו רק עולי מצרים בתקופת בית המקדש הראשון, אך לא עולי בבל מתקופת עזרא ונחמיה ועד סוף ימי בית המקדש השני. חשוב לציין, למרות שגם באזור זה אסורות העבודות בקרקע בשביעית ולמעשה צריך לנהוג קדושת שביעית ביבול הגדל שם, יש בו צדדים לקולא.

א. לא נוהג בו איסור ספיחין.

ב. גם לדעת המחמירים שלא לעשות היתר-מכירה בשביעית, ניתן להשתמש באזור זה בהיתר-מכירה ולאכול את התוצרת בלי לנהוג בה בקדושת שביעית לאחר המכירה (עפ"י הרה"ג שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שו"ת מנחת שלמה ח"ג סי' קנח אות ג) באמצעות אזור חשוב זה נוכל להגביר מאוד את שיווק התוצרת המהודרת שלנו במהלך ימי השמיטה ולחזק בכך את החקלאות העברית בעוטף עזה.

שו"ת אוצר הארץ

מצוות השמיטה היא מצווה מורכבת. כמה שאלות ותשובות אקטואליות לעיונכם.

שאלה

האם מצוות שביעית בימינו נוהגת מן התורה?

תשובה (הרב אהוד אחיטוב, מכון התורה והארץ)

יש דעה בפוסקים שחובת שביעית בימינו היא מן התורה, אך הדעה הרווחת היא שמצוות שביעית נוהגת בימינו מדרבנן. הטעם המרכזי שעומד ביסודה של דעה זו הוא, שמצוות שביעית ויובל אחוזות זו בזו. לפיכך כיוון שהיובל נוהג מן התורה רק שכל עם ישראל יושב בארצו ועל נחלתו, ממילא גם חיוב השמטת הקרקע בשביעית אינו נוהג מן התורה אלא אם כן 'כל יושביה עליה' (רמב"ם הל' שמיט' פ"י ה"ח).

שאלה

מהם גבולות הארץ לעניין קדושת שביעית?

תשובה (הרב אהוד אחיטוב, מכון התורה והארץ)

בתחום בו נתיישבו ישראל בימי בית המקדש השני - הנקרא גם 'תחום עולי בבל' נוהגים בימינו בכל דיני קדושת שביעית מדרבנן. לעומת זאת ביבול הגדל בשביעית בתחום הרחב של ארץ-ישראל בו נתיישבו רק בימי בית המקדש הראשון הנקרא 'תחום עולי מצרים', הקלו חכמים בדיני שביעית (שביעית פ"ז מ"א). אין שם איסור 'ספיחין' על הירקות, אך לגבי קדושת שביעית נחלקו הפוסקים. ולמעשה נוהגים בדיני קדושת שביעית בפירות הגדלים שם (קט"ף שביעית עמ' 53; שבת הארץ, עמ' 449-447).

שאלה

מהו 'אוצר בית דין' ומהן היסודות ההלכתיים עליהן הוא מבוסס?

תשובה (הרב אהוד אחיטוב, מכון התורה והארץ)

מערכת 'אוצר בית דין' מטפלת בתוצרת שיש בה קדושת שביעית שהופקרה כדין על ידי הבעלים ודואגת שהיא תגיע לצרכנים. החידוש ההלכתי שבה (עפ"י תוספתא שביעית פ"ח) שלשלוחי בית-דין מותר לקטוף תוצרת שביעית באופן הרגיל ובכמות מסחריות. כיום בעלי המטע הם שמתמנים כשלוחי בית-דין, והם מטפלים בנידולים אלו אך ורק בהתאם להנחיות בית הדין ששלח אותם.

פירות אלו יש בהם קדושת שביעית ואסור לעשות בהם מסחר, לפיכך הם מחולקים לצרכנים והתשלום הוא עבור כלל ההוצאות הכרוכות בעבודות בשדות, במטעים, בהובלה ובחלוקה לצרכנים. באופן זה יפעל בית הדין של 'אוצר הארץ' באספקת התוצרת שיש בה קדושת שביעית. בתחילת השמיטה יספקו במסגרת 'אוצר בית דין' ירקות שתחילת גידולם בשישית, ובהמשך השנה - פירות האילן שגדלו בשמיטה.

שאלה

מהי קדושת שביעית ומה המשמעות המעשית שלה?

תשובה (הרב אהוד אחיטוב, מכון התורה והארץ)

הגידולים החקלאיים בארץ ישראל הגדלים בשביעית בקרקע השייכת לישראל, ואשר שלב הגידול הקובע שלהם (חנטה, קט"ף וכדו') חל בשנה השביעית, קדושים בקדושת שביעית. המשמעות המעשית הנובעת מכך, היא שיש להפקיר אותם לכל אדם מישראל. ישנן הגבלות וסייגים שונים בשימוש בפירות אלו: אסור לסחור בהם, אסור לייצא אותם, אסור להפסיד אותם ויש לאכול אותם רק בדרך המקובלת (קט"ף שביעית, עמ' 259).

שאלה

כיצד יש לנהוג בשביעית בגינה של בית משותף שחלק מדייריו אינם שומרי מצוות?

תשובה (הרב יואל פרידמן, מכון התורה והארץ)

בהעסקת גן בשביעית לדעת חלק מהפוסקים עלולים כל דיירי הבניין לבטל מצוות עשה של 'ושבתה הארץ שבת לה'. כמו כן, יש אומרים שיש בתשלום למיסי וועד הבית אשר כולל גם תשלום לתחזוקת הגינה משום מסייע לעובדי עבירה. לכן כדאי לפנות לוועד הבית לפני שנת השמיטה ולשכנע בדרכי נועם שניתן להחזיק גינה יפה בשמיטה אם נערכים לפני השמיטה ועושים אז את כל הפעולות האפשריות. בשנת השמיטה עצמה ייעשו רק פעולות תחזוקה וידחו את פעולות הפיתוח כגון זריעה ושתילה לאחר שנת השמיטה (קט"ף שביעית, עמ' 221, הערה 4).

שאלה

עץ משמש שפירותיו הופקרו בשביעית כדין - האם מותר לבעל הגינה לקטוף את כל הפירות על מנת לחלקם לאחרים כדי למנוע את הפסד הפירות?

תשובה (הרב אהוד אחיטוב, מכון התורה והארץ)

באופן פשוט רצוי שבעל הגינה יקטוף מהעץ, רק את הכמות שמתרת גם לאנשים אחרים, שכן הפירות הם הפקר ושייכים לכל הציבור במידה שווה. כמו כן, יש גם איסור בקט"ף עצמו - אסור לקטוף את כל הפירות ולנהוג 'כמנהג בעלים'. מאידך, מותר לכל אחד לקטוף בפעם אחת, כמות של פירות עבור שלוש סעודות בהתאם לגודל המשפחה (שבת הארץ, עמ' 359). אולם במקרים בהם לא יבואו אחרים לקטוף, והפירות עלולים להתקלקל מותר לקטוף את הפירות, להפקיר אותם ולתת אותם לכל מי שמעוניין בהם (מעדני ארץ סי' ז ס"ק ב ד"ה ונראה).

החידושים של אוצר הארץ לקראת שנת תשע"ה

שאלה

האם ניתן יהיה להבדיל בחנויות השונות בין אוצר בית דין שקדוש בקדושת שביעית ובין תוצרת רגילה שאינה קדושה?

תשובה

בהחלט! בכל חנות שישווק בה תוצרת אוצר הארץ אנו נמתג באופן שונה את התוצרת הרגילה ואת תוצרת אוצר בית דין שקדוש בקדושת שביעית. כך שאף אחד לא יוכל לטעות בין שני הסוגים.

שאלה

האם באוצר הארץ יהיה מספיק ירקות למהלך כל שנת שמיטה?

תשובה

לקראת השמיטה הזו, נערכנו עם מגוון פתרונות הלכתיים שיאפשרו לנו לספק תוצרת חקלאית מהודרת במהלך כל השמיטה. סך הכל נספק תוצרת מכמה מקורות שונים, כך נוכל לוודא שתהיה אספקה סדירה במהלך כל שנת השמיטה.

שאלה

ישנן ירקות שבודאי יהיה קשה לגדל גם בשיטות המתקדמות של אוצר הארץ. האם תהיה מספיק תוצרת גם מירקות כאלה? נניח קישואים?

תשובה

בעז"ה, יהיה מספיק מכל הסוגים. לקראת שנת השמיטה אנו מכינים שטחים חקלאיים גדולים שיאפשרו לנו, בסיוע הסיטונאים הגדולים במשק, לספק את מיטב התוצרת החקלאית.

איך מצטרפים?

- < מצטרפים למועדון אוצר הארץ באמצעות תשלום חד פעמי.
 - < בוחרים כמה להוציא על פירות וירקות בשנת השמיטה.
 - < את הסכום שבחרתם נטעין במלואו על כרטיס חכם.
- במהלך השמיטה תוכלו לרכוש באמצעותו פירות וירקות וגם ליהנות משלל הטבות שיקנה לכם המועדון שלנו.

© פרסומי ישראל

רבני בית דין אוצר הארץ:

הרב יעקב אריאל הראש לצ"צ הרב אליהו בקשי דורון
הרב זלמן נחמיה גולדברג הרב דוב ליאור הרב יהודה הלוי עמיחי

רוצים לדעת עוד?

היכנסו לאתר האינטרנט שלנו otzarharetz.co.il
או התקשרו 1-700-701-331